

El llenguatge

Traduccions simultànies

Les traduccions simultànies o, si es vol, instantànies —volem dir, el fet de traduir un text simultàniament a la seva lectura, concretament, en el cas que ens ocupa, del castellà al català— són exposades i plenes de paranys. I qui es vegi obligat a fer-ne sovint farà bé d'exercitar-s'hi a fons i d'intentar preveure aquests paranys, que no deixaran de sorgir en el moment més impensat. Limintant-nos només a alguns aspectes de lèxic, caldrà que vigili tothora a no traduir «cerradura» per serradura (en lloc de pany, «espalda» per espatlla (en lloc de esquena, «cebada» per civada (en lloc de ordi, «colgar» per colgar (en lloc de penjar, «ir» sistemàticament per anar (en lloc de venir, en frases com Ara vinc, etc.

Es, sens dubte, traduint una informació simultàniament a la seva radiació que un locutor ens ha pogut informar que un jove havia ingressat en una clínica amb una ferida de bala al «musle», car hem de suposar que no ignorava pas la paraula cuixa i, també, que no la trobava inconvenient. «Musle» és, en efecte, un castellanisme absolutament insòlit i més aviat diríem que són molts els catalanoparlants que potser vacil·larien si havien de traduir cuixa al castellà. El barbarisme, doncs, només s'explica per una falla dels reflexos en una traducció simultània, però alhora posa en evidència aquesta necessitat de previsió dels possibles paranys en aquesta mena de traduccions.

També cal suposar que ningú no confon el «muslo» amb el muscle, encara que siguin mots que etimològicament es corresponen. Efectivament, aquests dos mots són els prolongaments —cada un en la seva llengua— del mot llatí «musculus», amb el significat especialitzat. De fet, segons expliquen els especialistes, «musculus» és un diminutiu de «mus», que vol dir «ratoll» i va adquirir el significat de «muscul» a causa de la mobilitat. Tenim, així, que els mots hereditaris procedents del llatí «musculus» són el castellà «muso» i el català muscle, amb significats diferents, i els mots manllevats «músculo» i múscul, respectivament, amb un mateix significat. Es, doncs, un cas anàleg a «espalda» i espatlla —justament sinònim de muscle— que designen també parts del cos diferents, prolongaments del mot llatí del qual el castellà i el català han obtingut els mots cultes «espatula» i espatula, així mateix amb un significat equivalent.

Albert Jané